

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De politie als actie-voerder: verslag van een bliksemonderzoek

t Hart, P.

Citation

T Hart, P. (1987). De politie als actie-voerder: verslag van een bliksemonderzoek. *Bestuurskundige Berichten*, 2(4), 8-11. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233075>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233075>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

de politie als actie-voerder: verslag van een bliksemonderzoek

Door Paul 't Hart
vakgroep Bestuurskunde

introdunctie

Je doet onderzoek op het gebied van crisisbesluitvorming, politie, openbare orde en veiligheid. Je hebt daartoe zelfs een onderzoeksgroep gevormd die zich ten doel heeft gesteld om snel ter plaatse te gaan wanneer er in Nedeland in die sfeer iets belangrijks gebeurt. Je noemt die groep treffend het Crisis Onderzoeks Team (COT). Dan krijg je het bericht dat, hoe vreemd, binnenkort uitgerekendde politie zélf massaal actie zal gaan voeren. Dat vraagt onderzoek. In deze bijdrage geef ik een persoonlijk verslag van ervaringen opgedaan tijdens een bliksemonderzoek onder demonstrerende politie-ambtenaren in Den Haag, op 26 oktober j.l. Het geeft een kijkje achter de schermen van het voor velen toch wat abstracte begrip "onderzoek". Het is een mooie gelegenheid om dingen waar we het op papier altijd over hebben, zoals ambtelijke loyaliteit aan het bevoegd gezag en alles wat daaraan vastzit, eens in de praktijk te toetsen.

Het begin

Vrijdag 23 oktober

Een week geleden hebben Uri Rosenthal, initiatiefnemer van het COT, en ik, het al even gehad over de mogelijkheid van een bliksemenquête onder "politie-demonstranten". Nu komt het idee weer boven drijven. Waarom ook niet? We hebben een vast reservoir aan mensen via het COT (Lex Cachet, Menno van Duin, Erwin Muller) en via de werkgroep Politie-onderzoek (Eelco Koolhaas, Aad van Rijswijk). Via student assistent Erwin zijn waarschijnlijk nog snel een aantal studenten op te trommelen.

Ook de inhoudelijke kant mag geen probleem zijn: ieder van ons heeft bepaalde kennis en ervaring met organisatorische en bestuurlijke aspecten van het functioneren van de Nederlandse politie. Relevante vragen moeten daarom snel te bedenken zijn. Het COT komt op gang. Ik zet de eerste concept-vragen op papier. Om vijf uur 's middags valt de beslissing: we doen het. Erwin zal enquêteurs optrommelen. Contact met het actie-centrum van de politiebonden leert dat er zo'n 10.000 deelnemers verwacht worden, bijna éénderde van de Nederlandse politie.

In de ruimte naast mij vergadert op dat moment het BIL-bestuur. Ik loop er even binnen en probeer nog een paar enquêteurs te ronselen. Vrijdagavond. Uri belt. Hij heeft contact gehad met het actie-centrum en trof daar zowaar een bekende ("U bent toch professor Rosenthal? Dan ken ik u"). Dat helpt. De man zal contact leggen met de voorzitter van de grote politiebonden ALP en NPB om medewerking aan het onderzoek te leveren. Als het lukt wordt de zaak via de actie-telex en in de bussen aangekondigd. Dat verhoogt de kans op een hoge response.

De voorbereidingen

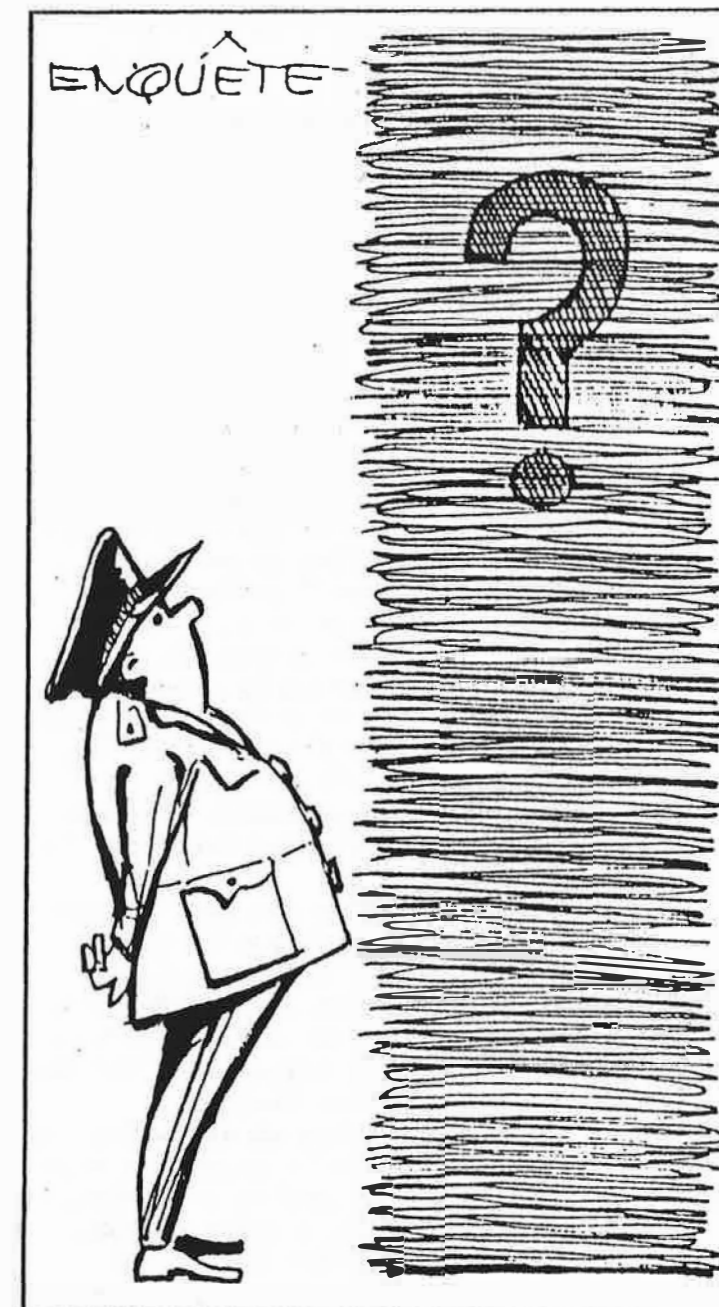
Zaterdagochtend, 24 oktober, 7.30 uur. Ik ga verder met de vragenlijst. Eenvoudig is het niet; we willen zoveel weten, maar een interview op straat mag niet langer dan een paar minuten duren. Ook de formuleringen zijn belangrijk: we hebben te maken met vaak hele 'gewone' jongens, meisjes, mannen en vrouwen. Het mag allemaal niet te moeilijk zijn.

12.00 uur. Telefonisch contact met Uri, onze gedachten sporen redelijk. We gaan ze vragen naar hun actie-bereidheid, hun opinies over de behartiging van de belangen door het parlement, specifieke partijen, de eigen korpsleiding en de bonden. Ook vragen we hun mening over specifieke problemen en alternatieven met betrekking tot het functioneren van de politie (efficiëntie, taakafstoting, verschillen grote steden - regio's, invoering profijtbeginsel bij sommige vormen van politieke hulpverlening. Ook de media zijn aangeboord: AVRO's Televisier wil ons maandagavond hebben met de eerste uitslagen.

Middag. De vragenlijst is in concept rond. Ik stel alvast gedetailleerde instructies voor de enquêteurs op. De telefoon staat intussen niet stil. Erwin heeft inmiddels al zes mensen opgetrommeld. Ook de BIL-ers hebben hun best gedaan: uit die hoek komen ook al zes aanmeldingen. 's Avonds zeggen de bonden definitief hun medewerking toe. De stemming stijgt. Zondagochtend, 25 oktober, 9.20 uur. In de trein naar Rotterdam lees ik alles nog eens goed door. Het ziet er redelijk uit, maar de vragenlijst is te lang. Er zal beknipt moeten worden.

10.30 uur. Lex, Uri, Erwin, Menno en ik beraadslagen thuis bij Uri in Cappel. Iedere vraag wordt kritisch doorgelicht, evenals de voorziene antwoordcategorieën. Ondanks de grote haast proberen we toch zoveel mogelijk volgens de regels van de methoden en technieken te werken. We nemen de zaak via rollenspel helemaal door. Dat werkt verhelderend. Een aantal vragen wordt geschrapt.

Middag. Erwin typt de zaken in op Uri's PC. Daarna wordt er geprint. De enquête moet vermenigvuldigd worden: $8 \times 300 = 2400$ copieën. (We hebben inmiddels 15 enquêteurs en gokken op 20 formulieren de man). Waar kopiëer je op zondag? Het Rapenburg is de enige oplossing. Om 15.20 uur rijden Uri, Erwin en ik naar Leiden. In allerlei wordt gecopiëerd, stapel na stapel. Ik typ onderwijl nog 15 antwoordkaartjes en identificatiekaartjes ten behoeve van de enquêteurs.

Dat maakt het weer wat "echter". 17.00 uur. Het kopiëren is klaar. Ik snel naar huis in een taxi; een half uur geleden had ik thuis in Den Haag mijn schoonouders moeten ontvangen. In de kofferbak zit een groot pak papier. Avond. Het familiebezoek werkt ontspannend: toch nog even iets van "rust" in dit weekend. Om 22.15 uur belt Uri: het A.D. zal ons morgenavond om 20.00 uur interviewen. Dan moeten de eerste resultaten gereed zijn: tijdsdruk dus.

De enquête

Maandagochtend, 26 oktober, 7.00 uur. Afwassen is geen leuk werk. Het vergaren en nieten van honderden enquetes evenmin. Toch moet het gebeuren. Vriendin Lucia en ik doen het daarom toch maar. Onze flat in de Haagse binnenstad zal het "aktiecentrum" van de onderzoekers zijn. 9.50 uur. Uri komt binnen. In een razend tempo lopen we het scenario voor vandaag nog eens door. Hij heeft al nagedacht over de analyse en blijkt een simpel en krachtig schema in elkaar te hebben gedraaid. "We hebben de cijfers niet eens meer nodig", merk ik fijntjes op. 10.10 uur. Erwin en zijn zes "Rotterdamse" enquêteurs druppelen binnen. De verschillende "Leidenaren" volgen al snel. Op het afgesproken tijdstip (10.30 uur) is iedereen present. Lucia en haar zus zorgen voor koffie. De huiskamer zit nu overvol. 10.30-12.00 uur. Uri en ik houden een zeer gedetailleerde briefing. De studenten lijken het goed op te pikken. Ze stellen althans zinnige vragen. Intussen belt de AVRO liefst drie keer. Het is rond. Uri wordt 's avonds in de Haagse studio verwacht. 12.15 uur. De groep vertrekt naar het Malieveld, samen met Uri. Hij, Menno en ik zullen het veldwerk begeleiden en - indien nodig - als vraagbaak dienst doen. Lucia zorgt intussen voor rekenmachines, voor het telwerk en voor de fouragering.

Vanaf 14.30 uur ga ik terug naar huis om het telwerk en de analyse voor te bereiden.

13.30 uur. De menigte politiemensen - toen we aankwamen waren er slechts een paar honderd - groeit nu snel aan en de enquêteurs beginnen hun werk. De agenten vinden het allemaal prima. Overal vormen zich groepjes rond de enquêteurs. De stemming is uitgelaten, maar de boosheid over de voorgenomen maatregelen is wel degelijk aanwezig. Talrijke spandoeken en attributen geven daarvan blijk. Om 15.00 uur wordt de menigte (volgens de laatste prognoses komen er 14.000 man) toegesproken door de vakbondsleiders. Daarna gaat men in optocht naar de "politieministeries" Biza en Justitie, en biedt men een petitie aan.

14.20 uur. Ik ga terug naar huis juist op het moment dat de stemming erin komt. (Het wordt nog een ludieke demonstratie: petten en bonnenboekjes vlogen massaal door de lucht; er werd gedanst en gezongen; op het Binnenhof werden zelfs - minder ludiek - petten op de brandstapel gegooid. Men was toch echt boos).

15.30 uur. Erwin keert als eerste enquêteur terug. Het is allemaal bijzonder vlot gegaan. Zelfs op 'gevoelige' vragen als partijkeus geeft men zonder aarzelen antwoord. Ik begin zijn resultaten te turven op speciale codeformulieren. Iedere enquêteur verwerkt zijn eigen 17-19 lijsten op zo'n formulier. Daarna kunnen we eenvoudig tot totaalscores en percentages komen. Het telwerk begint; het vereist veel concentratie en duurt wat langer dan we hadden gehoopt.

18.30 uur. De meeste enquêteurs zijn vertrokken. Ze hebben prima werk geleverd. De rest (Uri, Eelco, Menno, twee enquêteurs die blijven helpen en ikzelf) eet snel patat en snacks. De tijd begint nu echt te dringen en de somscores moeten nog worden gemaakt. Het gaat erom spannen. 18.45-19.40 uur. Sommeren en procenteren onder tijdsdruk: sommigen zijn kalmere "crisismanagers" dan anderen. Maar het lukt.

19.40-20.00 uur. Uri, Menno, Eelco en ik trekken ons terug in de slaap/studeerkamer boven om het stramien voor de 'analyse' uit te werken. We blijken enkele verrassende resultaten te hebben geboekt. Het meest opvallend is wel dat 42% van de geïnterviewde politiemensen zegt actief te zullen proberen een andere baan te vinden wanneer de voorgestelde bezuinigingen doorgaan. Slechts 45% denkt dat de Kamer de demomstratie serieus zal nemen. Van de politieke partijen blijkt het CDA het volledig te hebben verbruid. Slechts 10% verwacht gehoor en actie vanuit die hoek. Opmerkelijk is dat ongeveer een derde vindt dat de eigen korpsleiding onvoldoende voor hun belangen opkomt: de problemen zitten dus niet alleen bij de politiek, maar ook intern.

20.10 uur. De AD-journalist wordt meegetroond naar de slaapkamer. Ook hij vindt de gegevens opmerkelijk. Uri zorgt ervoor dat het COT, de Bestuurskunde en de beide universiteiten in het notitieboekje terecht komen.

23.15 uur. AVRO's Televisier heeft mooie beelden van de acties en van de realiteit van het politiewerk 's nachts in een middelgrote stad. De boosheid wordt inzichtelijk gemaakt. En ja hoor, daar verschijnt "U. Rosenthal, hoogleraar Bestuurskunde" in beeld. Hij doet het goed: presenteert de cijfers vlot en duidelijk. En passant dient hij de sceptische interviewer ("vraagt u niet naar de bekende weg" - hoe durft hij!) goed van repliek ("er staat wat er staat; 42% wil weg en als u zo nodig wilt doet u er dan maar een paar procenten af"). Eelco en ik vinden het allemaal prachtig. Maandagnacht. Het is na twaalfen. Ik rol mijn bed in, schaamteloos tevreden. Een weekend is soms langer dan je denkt.

SNACKBAR

LOTUS

BREESTRAAT 3A

GOED VOOR ALLE SOORTEN

SNACKS EN BELEGDE BROODJES

ma / do 12.00 - 12.00

vrj / za 12.00 - 2.00